

**R. P. Antonii De Escobar Et Mendoza, Vallisoletani,
Societatis Iesv Theologi, Vniversæ Theologiæ Moralis,
Receptiores Absqve Lite Sententiæ nec-non
Problematicæ Disquisitiones ... Volumen ...**

Virtvtes Theologicæ. Libro Triplici Fidei, Spei, & Charitatis materias expono

**Escobar y Mendoza, Antonio de
Lugduni, 1663**

Cap. 16. Circa Excommunicationes non reseruatas.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80695](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80695)

in expos. Bull. Cans. libr. 1. capit. 3. quæstion. 4. numero 9.

§86

Hoc longe
est proba-
bilis.

Hanc sententiam longe probabiliorē esse quis non videat? Certe quotiescumque lex aliqua inutilis redderetur, extensione non facta ad aliquem casum, extendi ad illum debet Argument. Cap. si Civitas, de sent. excomm. & Cap. Quicumque, de regul. iur. in 6. Ergo licet farina sub frumento non comprehenderetur, ob vitandam legis prohibentis extractionem frumenti illusionem, ad farinæ extractionem lex deberet extendi.

DUBIUM CXLI.

Panis coctus comprehenditurne sub frumento nomine?

§87
Comprehenditur.

Comprehenditur quidem. Quia panis coctus ex frumento conficitur. Ergo prohibito frumento panis prohibitus est. Neque opus erat, in prohibitione panem exprimere, cum satis conficeretur expressus, facta prohibitione illius, sine quo ipse consistere nequit. Sic Filliuc. tr. 15. n. 158.

§88
Non comprehenditur.

Non comprehenditur. Quia panis licet ex frumento conficiatur à frumento specie differt uti communis tradit sententia, quod in farina non procedit. Ergo sub frumento comprehendendi non potest maxime in lege pœnali, ubi strictior interpretatio est facienda. Et quia panis extractio obstat non potest graviter fini à legiflatore in hac lege intentio, utpote quæ an nonæ charitatem vix possit inducere, cum difficile sit, in magna quantitate extrahi, ac diu conservari. Ita Bartholom. ad leg. Quæ felicitas, §. Illud, Digest. de leg. 3. ubi probat, appellatione materiæ non venire materiatum, hoc est, ex materia confectum. Cui sententiæ fauet lex si cur lana, Digest. eodem titulo, dicens, lanæ appellatione non venire lanam netam, seu in filum redactam. Ergo multo minus veniret tela ex lana confecta. Ergo sub nomine frumenti non venit panis ex frumento confectus. Castro Palao de Censur. disputation. 3. punct. 30. numero 23.

§89
Probabilis
hoc mihi.

Etsi primam sententiam probabilem satis esse reor, ut probabiliorē defendo secundam. Concedo enim, panem ex frumento confectum interdictum esse, panem inquam confectum ex frumento interdicto. Cum autem frumentum interdictum non sit, dum in statu Ecclesiastico permanet, sed dum ex statu Ecclesiastico ad non Ecclesiasticum defertur: efficitur, panem confectum ex frumento in statu Ecclesiastico permanente, minime prohiberi.

DUBIUM CXLII.

Sub nomine olei, cuius extractio ex statu Ecclesiæ eodem Bulla Urbani VIII. decreto interdictur, continenturne olea, ex quibus ipsum conficitur?

§90
Continentur
quidem.

Continentur quidem. Quia cum oleæ materia olei sint, illis extractis, oleum extrahi

consuetur. Sic aliqui, quos pressio nomine assert Palao de Censur. disputation. 3. punct. 30. numero 23. sine.

Non continentur. Quia oleæ ab oleo specie differunt. Ergo prohibita olei extractione, non est censenda prohibita olearum extractio. Constitutio enim pœnalis ultra verborum proprietatem non est extendenda. Ita Palao ubi supra, & alij.

Ego quidem scio, alios uti distinctione affectos, si oleæ extrahantur ad oleum conficiendum, prohibitam esse earum extractionem: secus si ad comedendum extrahantur. Alios dixisse, si oleæ maturæ sint, & aptæ ad oleum conficiendum, prohiberi earum extractionem: secus si acerbæ sint. Ego vero ex illis, mo probabilis, sub hac Censura non comprehendendi olearum extractionem, siue maturæ sint, siue acerbæ, siue ad comedendum, siue ad conficiendum oleum extrahantur. Nam in extractione olearum non procedit eadem ratio, ac in olei extractione: oleæ enim difficile in magna quantitate extrahi possunt, & frequenter ad comedendum extrahuntur, raroque ad oleum conficiendum.

CAPVT XVI.

Circa Excommunicationes non reservatas.

DUBIUM CXLIH.

Excommunicatio Cap. Hanc consuetudinem 10. quæst. 1. adversus usurpantes obligationes intra Ecclesiam factas esse ipso iure lata.

APITE citato Damasus Papa afficit anathemate laicum, qui oblationes intra Ecclesiam factas ab Ecclesia usurpare, aut detinere præsumit. Sed difficultas est, an hæc excommunicatio ipso iure lata sit, an sit ferenda?

Lata est ipso iure. Quia fertur sub verbis temporis præsentis, ibi: Anathematis vinculo sit colligatus, & condemnatus. Sic Grassi. libr. 4. de cision. capit. 24. numero. 10. Memoriale Cleric. capit. 8. excommunicat. 14. Barbosa part. 3. de potest. Episcop. allegat. 50. numero. 170. Bonacin. tom. 3. de Censur. in particul. disputation. secund. quæstion. secund. punct. prim. numero. secund. alios citans.

Non est iure ipso lata. Quia illa excommunicationis pronuntiatio sub verbis præsentis subiunctivi ex se indifferens est ad sententiam latam, & ferendam. Nam præstare potest hunc sensum: Anathema is vinculo sit colligatus, & condemnatus, hoc est, ligetur, & condemnetur. Ita Filliucius tractatu decimo quarto, numero quadragesimo octavo, Suarius, & Toletus, quos affert.

Seet. II. De Excommunicat. Dubia. 257

affert, ac sequitur Palao de Cens. d. 3. punct. 3. 1. num. 2.

affert sen
sentis con
stat.

Excommunicatio hæc pertinet ad Decretum à Gratiano collectum. At Suarii, ac Tolenti sententia nulla excommunicatio ipso iure lata in Decretis continetur, præter eam, quæ ob Clerici percussione incurratur. Præterea (si hæc ratio non admittatur) quotiescumque verba legis pœnalis indifferentia sunt (ut probat secundæ sententiæ fundamentum) & pœnam ipso iure latam exulare possunt, in eo sensu accipi debet, quia odia restringi, & fauores conuenit ampliari.

D V B I V M CXLIV.

Deinger. c.
sens se in
Præfules in
Tribus
diuersarum
linguarum.

Censura, quæ continetur in Cap. Quoniam, de offic. Ordinari. aduersus eos, qui in Diocæsis diuersarum linguarum contra formam ibi præscriptam se gubernatores ingerunt, comprehenditne solos Episcopos?

636
Expendo
hanc censu
ra ad que
sumi statui.

IN præfato Cap. Innocentius III. præcipit, ut in Diocæsis, ad Ciuitatibus, ubi permixti sunt populi diuersarum Nationum, seu linguarum, habentes sub vna fide varios ritus, & mores à Pontifice illarum Diocæsum, & Ciuitatum designentur viri idonei, qui secundum diuersitatem rituum, & linguarum diuina illis officia celebrent, ac Sacramenta ministrent. Prohibetque omnino, ne vna, eademque Ciuitas seu Diocæsis diuersos Pontifices habeat tanquam vnum corpus diuersa capita quasi ministrum. Sed si vgens necessitas postulauerit, Pontifex loci Catholicum Præsulem Nationibus illis conformem prouida deliberatione constituat sibi Vicarium in prædictis, qui ei per omnia sit obediens, & subiectus. Vnde si quis aliter se ingererit, (ait Pontifex) excommunicationis se noverit mucrone percussum: est nec sit respuerit ab omni ministerio Ecclesiastico depouendum, adhibito, (si necesse fuerit) brachio seculari, ad tantam insolentiam reprimendam. Hæc excommunicationem latam esse ipso iure, nemini dubium esse potest, cum lex non exigat sententiam Iudicis, sed ipsamet sententiam ferat. Gloss. ibi verb. Percussum. Quæstio autem voluit, an aduersus solos Episcopos feratur?

597
Soli Episcopi
pi compre
henduntur.

Soli Episcopi comprehenduntur. Quia id indicant illa verba: Prohibemus, ne vna & eadem Ciuitas, seu Diocæsis diuersos Pontifices habeat: sed si propter prædictas causas vgens necessitas postulauerit, Pontifex loci Catholicum Præsulem Nationibus illis conformem prouida deliberatione constituat. Quibus adiecit Pontifex, si quis aliter se ingererit, id est in Præsulis officium. Ergo solis Episcopis, non autem aliis Clericis inferioribus hæc excommunicatio profertur. Sic Nauar. summ. cap. 27. num. 114. Memoriale Cleric. cap. 1. excommunicat. 10. Barbosa parte tertia de potest. Episc. alleg. 50. num. 170.

498
Iam com
prehendunt
soli Episcopi.

Non comprehenduntur soli Episcopi, sed etiam quicumque Clerici Præfatus officium Escob. & Mend. Theol. Moral. Tom. VI.

vsurpantes. Quia Innocentius initio illius Cap. districte præcipit, ut Pontifices Ciuitatum, vel Diocæsum, in quibus populi diuersarum linguarum, rituum, & morum sub eadem fide permixti sunt, provideant viros idoneos, qui prædictis diuina officia celebrent, & Sacramenta ministrent. Non enim dixit, Episcopos, sed viros idoneos, qui tales esse possunt, quamuis Episcopi non sint, cum ad diuina officia celebranda, & ministranda Sacramenta, Character Sacerdotalis sufficit. Ita Bonacin. de cens. in partic. disp. 2. quæst. 4. fine. Filliuc. tract. 14. cap. 7. quæst. 2.

Existimo his hærens, clausulam illam, si quis aliter se ingererit, cum ad omnia in Cap. contenta referatur, efficere, ut non solum aduersus Episcopos præscripta illa non exequentes; sed aduersus eos, qui se in Præsules ingerunt in diuinorum administratione, latam esse censuram.

599
His bareo.

D V B I V M CXLV.

Excommunicatio lata in Cap. Clericis prohibente, ne quis Sacerdos officium habeat Vicecomitis, aut Præpositi secularis: afficitne omnes Clericos in Sacris constitutos?

De Sacer
dotibus Vi
cecomitis,
aut Præpo
siti secularis officium
habentes.

IN Cap. Clericis, Ne Clerici, vel Monachi, Alexander sub anathematis intimatione prohibet, ne quis Sacerdos officium Vicecomitis, vel Præpositi secularis habeat. Quod si quis (ait Pontifex) contra hoc venire præsumserit, & commonitus emendari noluerit, excommunicationi subiaceat. Quæ quidem censura ipso iure lata est. Quia verbum illud subiaceat imperatiuum indicat lege ipsa absque Iudicis ministerio delinquentem excommunicatione innodari. Quæstio autem, an censura hæc omnes Clericos in Sacris constitutos afficiat?

600
Quæstio
statui.

Omnes afficit. Quia Cap. 1. de cohabit. Cleric. & mulier. nomine Sacerdotis Diaconi, & subdiaconi intelligitur. Et licet hæc fici Clericis constitutio pœnalis sit, & ideo ex eo capite in Sacris restringenda, quia tamen cedit in Ecclesiasticum status decorem, non debet verbum illud, Sacerdotes stricte sumi. Sic Abbas hic, numero octauo Angel. verb. Excommunicatio septimo casu decimo octauo. Syluest. verb. eodem 9. numero. 28. Tabic. ibid. 5. casu 24.

601
Omnes af
ficitur.

Non omnes afficit constitutos in Sacris, sed solos Presbyteros. Quia Pontifex duo hoc in Cap. statuit, alterum contra omnes Clericos in Sacris constitutos, scilicet, ne indicium sanguinis agitent: alterum aduersus Sacerdotes, ne officium Vicecomitis, vel Præpositi secularis exerant. Ita Caiet. v. Excommunicatio, c. 76. Henriquez lib. 14. c. 5. n. 5. lit. Q. Sayr. l. 3. thes. c. 32. n. 6. Suar. d. 22. sect. 3. n. 21. Filliuc. tract. 14. n. 106. Bonac. de Cens. in partic. d. 2. quæst. 4. pun. 5. num. 8.

602
Non eos om
nes afficit
sed solum
Presbyteros.

Probabiliorem hanc iudico sententiam. Cui Hoc longe quidem non obest textus in Cap. 2. de cohabit. probabilius Cleric.

603

Cleric. & mulier. citatus, ubi sub nomine Sacerdotum omnes constituti in Sacris intelliguntur. Quia Pontifex id inibi expressit. Si quispiam (ait) Sacerdotum, idest, Presbyter, Diaconus, vel sub diaconus. At cum in praesenti Alexander III. nomē Sacerdotis nō extenderit ad omnes existentes in Sacris, quin potius contrarium indicaverit ex diverso modo loquēdi, quo in primo casu & secundo fuit locutus: efficitur, solos Presbyteros, qui in communi usu Sacerdotes appellantur, comprehendī.

vel Physicam Religiosus omisit ob mutationem voluntatis antea habitā, probabilis existimo, eum ab hac excusari censura. Quia posita ea voluntatis mutatione, censendus non est ē Monasterio egressus animo audiendi praefatas facultates, cum iam prior volūtas hac mutatione cesset. Sayr. l. 3. thes. c. 33. n. 4. Tolet. l. 1. c. 37. n. 9.

DUBIUM CXLVII.

Excommunicationem eodem Cap. Super specula. Ne Clerici vel Monachi. incurritne Religiosus, & Clericus, qui Leges, vel Physicam exaudit priuatim?

EO Cap. Honorius III. praedictam excommunicationē aduersus Religiosos latā extendit ad Sacerdotes, Archidiaconos, Decanos, Plebanos, Praepositos, Cantores, & alios Ecclesiasticos personatum habentes, qui duorum Mensium spatio Leges, vel Physicam addiscunt. Quaeritur vero, an excommunicationem hanc incurrat, qui priuatē has scientias audierit, vti si domi praeceptorem haberet, à quo has ediceret facultates?

Incurrit quidem. Quia finis huius prohibitionis est, ne studio harum facultatum studium Theologiae, quod fidei Catholicae tuendae maxime est necessarium diminutionem patiatur. At huic fini non minus obest studium priuatum, quam publicum in Scholis: ergo utrumque studium sub hac prohibitionē continetur. Sic Nauar. sum. c. 17. n. 117. Suar. d. 23. sect. 3. n. 19. Filliuc. rr. 14. n. 103.

Minime incurrit. Quia Honorius excommunicationem antecederet latam aduersus Religiosos extendit ad Sacerdotes, & alios Clericos personatum habentes. At excommunicatione lata aduersus Religiosos non comprehendit Religiosos his facultatibus priuatim suum Monasterio vacantes: ergo nec comprehendere debet Clericos qui simili modo eas scientias addiscerent. Ita Bonac. de cens. in part. d. 2. q. 4. pun. 6. n. 5. Tolet. l. 1. c. 37. n. 5. Ancharan. ad Cap. Super specula, n. 4. Calderin. conf. fin. n. 7. de Magistris.

Verius hoc censo. Nam ex eo quod studiū priuatum aequē obiter fini à Pontifice intentō, ac studium publicum, non inferitur, excommunicatione puniri, si de facto sub prohibitionē contentum non est. Sicuti non punitur censura studium, quod quis absque Praeceptore assumeret. Praeterquam quod falsum est, studium priuate assumptum aequē obistere huius legis dispositioni, ac studium publicum, & in Scholis habitum. Quia studium priuatum rarum est, ac difficilius: ideoque Pontifex de illo non curauit.

* *

DUBIUM

DUBIUM CXLVI.

De Religiosis Leges, vel Medicinā audientibus.

Censuram latam in Cap. Non magno opere & Cap. Super Specula. Ne Clerici, vel Monachi. incurritne Religiosi ē suo Monasterio egressi animo audiendi Leges, vel Medicinam, eas autem non audientes ob impedimentum sibi appositum, si ad Monasterium intra duorum Mensium spatium non redierint

604
Quaestio
statu.

In praefatis Capitib. Honorius III. & Alexander III. excommunicatione afficit Religiosos, qui ē suis claustris extierint, ad audiendas Leges, & Physicam, seu Medicinam, intra duos Menses ad claustra non redierint. Necessum est ad hanc censuram incurrendam, Religiosū ē suo Monasterio egredi, intentione praefatas scientias audiendi: & insuper quod intra duorum Mensium spatium non reuertatur. Quod spatium computandum est à die egressus, fante textu: Exeuntes ad audiendas Leges vel Physicam, nisi infra duorum Mensium spatium redierint. Grauis autem est difficultas num hanc incurrant censuram Religiosi ē suis Monasteriis egressi animo praefatas scientias audiendi, eas tamen non audientes ob impedimentum sibi appositum, aut prioris voluntatis mutationem, si ad Monasteria intra duorum Mensium spatium non redierint?

605
Non incur-
runt.

Non incurrit. Quia non prohibetur exitus propter se, sed propter harum facultatum auditionem. Ergo auditione seclusa, egressus sub hac censura non est prohibitus. Sic D. Antonin. p. 3. tit. 24. c. 5. citans Ioannem Andreā, & alios. Caiet. v. Excommunicatio, c. 50. Indicat Filliuc. rr. 14. n. 127.

606
Incurrit.

Incurrit quidem. Quia esto egressus prohibeatur Religioso, ne extra claustra diuagetur occasione has scientias audiendi: at quod de facto prohibetur est egressus eo animo factus absque reditu ad Monasteriū: alias si auditio harum scientiarū necessaria esset ad hanc censurā incurrendā, non ab egressu, sed ab auditione, posito egressu, tēpus duorū Mensium computandū foret contra communem sententiam. Ita Suar. d. 23. sect. 3. num. 14. alios citans Sanctarel. de apostat. c. 2. num. 17. Bonac. to. 3. de cens. in part. d. 2. q. 8. pun. 7. n. 6.

607
Cum his
sentio.

Cum his opinor, addens, si post egressum intra duorum Mensium spatium audire Leges,

DUBIUM CXLVIII.

Excommunicat. tionem latam in Cap. Vbi periculum, contra eos, qui circa Pontificis electionem Cardinalibus nuncium, vel scripturam mittunt, incurrunt qui nuncium, vel scripturam secreto non mittit?

DUBIUM CXLIX.

Hac excommunicatio afficitur Cardinales recipientes nuncium, vel scripturam, aut cum aliquo secreto colloquentes?

612 *Quoniam* **I**N 6. Decretal. Libro fertur excommunicatio nemini reservata Cap. Vbi periculum, §. Hoc sacro, de elect. in 6. contra eos, qui Cardinalibus immittunt nuncium, vel litteras circa summi Praesulis electionem. Ibi Gregorius X. ad remouenda quolibet obstacula, quae sinceram Pontificis electionem impedire possunt, ait: Nulli fas sit ipsis Cardinalibus, vel eorum alicui nuncium mittere, vel scripturam. Qui vero contra fecerit scripturam mittendo, vel nuncium, aut cum aliquo eorum secreto loquendo, ipso facto sententiam excommunicationis incurrat. Hae censura comprehendit solum eos, qui Cardinali alicui in Conclauis afflenti scripturam, vel nuncium immittunt, vel secreto alloquuntur. Quasi enim vero, an excommunicationem incurrat, qui nuncium, vel scripturam huiusmodi secreto non mittunt?

613 *Non incurritur nisi secus fiat.* Nuncius, vel scriptura secreto immitti debet, ut mittens hanc incurrat excommunicationem. Quia nulla est specialis ratio, quare potius in loquutione requiratur secretum, quam in scriptura, & nuncio. Praeterquam quod aduerbium illud, *secrete* positum in fine clausulae ad omnia antecedentia referri debet. Sic Geminian. Ioan. Andre. & Archidiacon. ad c. Vbi periculum. Syluest. v. Excommunicatio 9. n. 34. Angel. v. Eodem 7. casu 1. Tabiena ibid. 5. casu 16. & alij.

614 *Et si se-cretus non fiat* Non debet nuncius, vel scriptura secreto immitti: siue enim secreta, siue publica huiusmodi immisso, excommunicationi subicitur; de loquutione vero sola aduerbium illud *secrete* verificatur. Quia Pontifex non absque mysterio seorsum locutus est de nuncio, & scriptura, eaque nulla apposita restrictione generaliter prohibuit, dicens: Nulli etiam fas sit ipsis Cardinalibus, vel eorum alicui nuncium mittere, vel scripturam; statimque subiungit: Qui vero contra fecerit, scripturam mittendo, vel nuncium, aut cum aliquo eorum secreto loquendo ipso facto sententiam excommunicationis incurrat. Ergo aduerbium illud, *secrete* ad nuncium vel scripturam referendum non est, sed solum ad locutionem. Ita Caiet. v. Excommunicatio cap. 55. Bonac. de censur. partic. d. 2. q. 2. pun. 3. 4. n. 4. Tolet. l. 1. c. 38. n. 1. Nauar. sum. 27. n. 121. Suar. d. 23. sect. 4. n. 1. Sayr. l. 3. thes. 35. n. 3. Filliuc. ar. 14. n. 54.

615 *Et proba-* Hae communis sententia est mihi probabilior. Et quidem communicatio per scripturam, vel nuncium ex se secreta est, ideoque opus non fuit huic communicationi eam qualitatem exprimere.

Non afficit. Quia solum excommunicantur Cardinalibus in Conclauis existentibus scripturam vel nuncium mittentes, vel colloquentes secrete cum eisdem. Ergo mittentes à Cardinalibus distinguuntur, maxime cum in verbis antecedentibus dixerit Pontifex, Nulli ad eosdem Cardinales aditus pateat. Ergo personae extra Conclauem existentes sunt, quae huic excommunicationi subiiciuntur, non vero qui intra Conclauem existunt. Sic Caiet. v. Excommunicatio, c. 55. Bonac. d. 2. q. 2. pun. 3. 4. n. 6. Sayr. libro tertio capite trigesimo quinto numero tertio Filliuc. tractat 14. numer. 54. Suarius d. 23. sect. 4. num. 2.

Afficit quidem. Quia finis huius censurae est, sinceritati electionis Pontificiae providere. At huius executio non tam laeditur ex immisione nuncij, vel scripturae, quam ex eorum receptione: Ergo à fortiori Cardinales recipientes, & legentes hanc censuram innodantur. Sic Theologi non immeriti, quos consului.

Proculdubio prima sententia tenenda vniue est. Nec enim extendenda lex penalis ultra verborum tenorem. Attamen si contingerit, aliquem Cardinalem extra conclauem commorari, verbi gratia, ob impediendum agitudinem, & legentes hanc censuram ad existentes in Conclauis mittere: crediderim huic excommunicationi esse subiectum. Quia nulla est ratio ob quam valeat excusari qui dem sub generali prohibitione mittendi nuncium, vel scripturam ad existentes in Conclauis comprehendatur.

DUBIUM CL.

Censuram latam Cap. Absolutionis, contra extorquentes absolutionem, vel reuocationem Censurae alicuius incurrunt qui metum leuem incusserit?

De extorquentibus vi, vel metu censuram absolutio nem.

IN sexto Decretali libro c. Absolutionis, De his, quae vi, metuue causa sunt. habetur excommunicatio aduersus extorquentes absolutionem, vel reuocationem censurae alienius. Inquit enim Gregorius X. Absolutionis beneficium ac excommunicationis sententia, vel quacumque reuocatione, ipsius, aut suspensionis, seu etiam interdicti per vim, vel metum extorta praesentis constitutionis autoritate omnino viribus euacuamus: ne autem sine vindicta violentia crescat audacia, eos, qui absolutionem, seu reuocationem huiusmodi vi, vel metu extor-

619 *Statu quo-*

serim, excommunicationis sententia subiacere de-
cernimus. Modus itaque extorsionis praestandus
est per vim, vel metum iniuste incussum; quia
verbum *Extorserim* actionem iniustam indicat.
Quaeritur autem, an levis vis, vel metus
sufficiat ad huiusmodi iniustam extorsio-
nem?

620 Sufficit quidem. Quia aliquem levis metus
poterit afficere ad absolutionem impetendam,
vel reuocationem praestandam: sicut alium gra-
uis metus incussum. Ergo si levis metus, aut
vis sufficiat ad id exequendum, sufficiet ad in-
currendam excommunicationem. Sic Caiet.
verb. Excommunicatio capit. 41. Nauarr. sum-
mar. capit. 27. numer. 125. Reginaldus libro nono nu-
mer. 346.

621 Non sufficit. Quia Metus absolute prolatus
de graui est intelligendus, non de leui hic enim
pariipenditur à iure, ne omnia sint licibus
plena. Ita Syluest. verb. Excommunicatio 9. nu.
43. Filliuc. tract. 14. numer. 59. Suar. disputatio.
23. section. 4. n. 11. Sayrus lib. 3. thes. cap. 34. n. 12.
Bonac. de cens. in partic. disp. 2. question. 2. pun. 15.
num. 2.

622 Hanc communem sententiam veriorum ef-
fe non dubito. Nam absolutio censuræ metu
leui extorta valida est, uti Doctores de censur.
in communi profitentur. Pontifex autem hoc
in Cap. loquitur de metu, aut vi, quæ efficit
absolutionem viribus euacuari, ut vidimus.
Moneo autem quovis facto absolutio, seu
reuocatio censuræ media vi, vel metu ob-
tineatur, non esse locum huic excommunica-
tioni. Quia textus requirit absolutionem, vel
reuocationem censuræ extortam esse, hoc est,
de facto concessam.

DVBIVM CLI.

Sub sententia excommunicationis, de qua
hæc Cap. Absolutionis, agitur compre-
henditurne excommunicatio Minor, ita
ut extorquens huius absolutionem, vel
reuocationem, excommunicatione Maiori
illigetur?

623 Comprehen-
ditur. Quia excommu-
nicatio minor vera excommunicatio est.
Ergo sub nomine illius excommunicationis,
cuius absolutionem, vel reuocationem vi, vel
metu extorqueri prohibetur in illo capite,
comprehenditur. Sic Bonac. de censur. in partic.
disputatio. 2. question. 2. punct. 15. numer. 2. alios
citans.

624 Minime comprehenditur. Quia excommu-
nicatio absolute prolata pro maiori solummo-
do supponit. Argum. textus in Cap. Si quem de
sent. excom. Ita Angel. v. Excommunicatio 7. nu.
18. Syluest. eodem v. 9. n. 43. Sayr. l. 3. thes. c. 34. n.
12. Filliuc. tr. 14. n. 59.

625 Verius hoc
miki. Veriorem hanc sententiam esse reor. Quia
textus loquitur de sententia excommunica-
tioni, cuius absolutio, vel reuocatio per vim est
obtinenda: At cum excommunicatio minor
nunquam ab homine iniungatur locus esse nō
Potest reuocationi. Et cum illius absolutio à

quolibet valeat impendi, nulla est necessitas
interponendi vim, aut metum ad illam extor-
quendam.

DVBIVM CLII.

Excommunicatio lata Cap. 2. Ut periculosa, Ne ribus, vel
Clerici, vel Monachi in 6. contra Doctores, Magistros
& Magistros, qui Religiosos habitu di-
miso leges, vel Physicam audientes scienter Religiosos
docent vocabulo Doctoris, & Magistri idemne
significatur?

Fatur Bonifacius VIII. illo Cap. Doctores au-
tem, seu Magistri, qui Religiosos habitu suo
dimisso, leges, vel Physicam audientes scienter do-
cent, aut in Scholis suis praesumpserint retinere si-
mili eo ipso sint sententia excommunicationis
innodati Magistri itaque & Doctores prohibe-
tur sub excommunicationis pena, ne Religio-
sos, habitu suo dimisso, Leges, vel Physicam
audientes scienter edoceant, vel in Scholis suis
praesumant retinere. Quæstio autem voluitur,
an per duo illa vocabula Doctores, & Magistri
idem significetur.

Non significatur idem, sed nomine Doctoris si-
gnificatur is, qui Doctoratus laurea est insigni-
tus, tamen si non doceat. Quia ei tantum nomen
Doctoris communiter applicatur. Nomen
autem Magistri intelligitur actu docens. Quia
textus videtur dictione distinctiva, Doctores,
sive Magistri. Sic Suar. d. 23. sect. 4. n. 39 & 45.
Bonac. de cens. in partic. d. 2. question. 2. punct. 23.
fine.

Idem utroque nomine significatur: nomen.
que Magistri appositum est ad declarandum
Doctoris nomen: praestatque hunc sensum: quæ nomen
Docentes sive sint insigniti Doctoratus laurea, significatur.
sive simplices Magistri, si Religiosos habitu
dimisso audientes Leges aut Medicinam do-
ceant, excommunicatione innodantur. Quia
hac constitutione Pontifex cauere intendit, ne
Religiosi studio scientiarum prohibitarum va-
cantes doceantur, ad cuius finem Doctoratus
laurea decoratū esse nisi Doctoris munus exer-
ceat: ergo solum docentes sub hac constitutio-
ne intelliguntur. Ita Glof. in præsen. v. Retinere.
Nauar. sum. c. 27. nu. 134. Sanch. l. 6. Decal. cap. 8.
num. 66.

Cum his verius opinor, Suarj mei venia.
Nā qui actu Magister non est, nec docere, nec
retinere in suis Scholis Religiosū potest. Quia
non de retentione in materialibus Scholis tex-
tus loquitur, ut per se patet: sed de retentione
formali, scilicet in publicis lectionibus. Præ-
erea quia hæc constitutio penaliter est: ergo non
debet extendi, sed restringi. Certe Sayr. lib. 3.
thes. c. 35. n. 5. Tolet. l. 1. c. 38. nu. 21. Richard. in 4.
dist. 18. q. 5. a. 11. Palud. q. 3. a. 3. Angel. v. Excom-
municatio 7. casu 25. & alij communiter solius
Doctoris hic nominis meminere, nullam in-
ter Doctorem & Magistrum distinctionem
agnoscentes.

D V B I V M C L I I I .

De sepe. Censura lata in Cap. Quicumque, de
hæreticis, hereticos, eorumque defen-
sore. sutores. sutores sepelire ut incurratur opusne est, ut
heretici, eorumque defensores sint nomi-
nati denuntiati?

630 In prædicto Cap. Alexander VI. eos excommu-
nicat, qui hæreticos, eorumque fautores au-
dent sepelire amandare. Fatur enim Pontifex.
Quicumque hereticos, credentes, receptatores, de-
fensores, vel fautores eorum scienter præsump-
tè Ecclesiastica sepultura tradere, &que ad
satisfactionem idoneam excommunicationis sen-
tentia se nonerint subiacere. Neque absolutionis
beneficium mereantur, nisi propriis manibus pu-
blice extinguantur, & proiciant huiusmodi cor-
pora damnatorum: & locus ille perpetua caveat
sepultura. Quæstio autem est, an opus sit, ad
hanc censuram incurrendam, ut hæretici, eo-
rumque fautores sint nominati denun-
ciati?

631 Opus est ut denuntiati sint. Quia post Ex-
trauag. Ad evitanda, non tenemur vitare ex-
communicationem, qui manifestus Clerici per-
cussor non fuerit, vel non sit nominati denun-
ciatus. Sic Bonac. 1. de Cens. in partic. d. 2.
quæst. 2. punct. 30. Palao de Cens. disput. 3. punct. 33.
num. 15.

632 Non est opus, ut nominati denuncia-
ti sint. Quia hæc excommunication non incur-
ritur ob communicationem cum heretico, qua-
tenus fuit excommunicatus: sed quatenus hæ-
reticus fuit, & in hæresi decessit. Vnde non est
attendenda publicatio excommunicationis, sed
finalis in hæresi, & manifesta impenitentia.
Ita nonnulli, nec improbabiliiter.

633 Ego quidè, licet alicui hæc sententia verior
videatur, Bonacinæ subscribo, ob illam Extra-
vag. quæ eximit ab obligatione vitandi quem-
libet non solum ob censuram, sed ob quam-
libet sententiam à iure, vel ab homine. Porro
absolutio ab hac censura præstanda non est,
quovis delinquens corpus sepultum publi-
ce extinguitur. Quod intelligo, si publice fuerit
tumulatum: ut satisfactio delicto respondeat.
Nam si secreto fuit sepultura traditum
secreto erit exhumandum. Publice autem,
vel secreto, dummodo cadauer illud aliis
fidelium offibus discerni valeat. Sayrus
libro tertio thesau. capite trigesimo quinto numero
sexto.

D V B I V M C L I V .

Censuram latam in Cap. Pro humani-
tate, de homic. in 6. contra eos, qui
per assassinum aliquem Christianum
fecerint interfici: incurruntne qui ali-
quem pecunia inducunt, ut offi-
Escob. & Mend. Theol. Moral. Tom. VI.

cium assumat alium interficiendi?

Hæc excommunicatione percutiuntur, qui
per assassinum aliquem Christianum fe-
cerint, vel mandauerint interfici, tametsi mors
non sequatur. Quæstio autem, num hanc
censuram incurrant, qui pecunia inducunt aliquem
ad Christicolam occidendum?

Incurrunt quidem. Quia nomine Assassinum
intelligitur ille, qui pecunia inducitur officium
assumit aliquem occidendi. Sic Sayr. l. 3. lib. 6.
34. num. 22.

Non incurrunt. Quia nomine Assassinum in-
telliguntur quidam infideles Principibus Chri-
sticolis subiecti & hoc crudele officium homi-
ne interficiendi assumentes. Quod quidè mani-
feste indicant illa verba textus: Ab eorumdè As-
sassinorum domino impetrare, & ille tanquam
Christiane Religionis emulus, &c. Neque est ve-
rosimile, Pontificem ipsos Assasinos ab excom-
municatione liberaturum, si excommunicatio-
ni subiaci possent. Ita Tolet. lib. 1. cap. 38. num.
25. Bonacin. de Censur. in partic. disput. 2. q. 2.
punct. 33. numero secundo Filiuc. tractat. 14. nu-
mer. 63. Suarius disputat. 21. sectione quarta
numer. 47. Couar. libro secundo variar. capite
vigesimo numero nono. Nauarr. summ. cap. 27.
num. 136.

Hanc sententiam longe probabiliorem esse
credo. Si primò autem hæreas, cogeris af-
firmare huic excommunicationi sæpe esse lo-
cum, cum plures, ut servitatem habeant,
homicidas conducunt ad inimicum interficien-
dum. Excommunicationem itaque incurreret fa-
ciens interfici Christianum Catholicum (non
hæreticum) per assassinum, vel de interfectio-
ne mandatum præstans, tametsi ex eo mandato
forlan mors non sequatur. Item in eam inci-
det qui assasinos receperit, defenderit,
vel occultaverit. Quod intellige, postquam
perpetrauerint necem, vel mandatum de ea
perpetranda acceperint. Nam si mandans ob-
solum mandatum huic excommunicationi subia-
citur: receptor, vel defensor mandatarij eidem
subiaci debet.

D V B I V M C L V .

Excommunicantur in Clement. 1. Religiosi, De Reli-
de Decimis, Religiosi usurpantes De-
cimas, si intra duos menses damnificatis
Ecclesiis emendam non fecerint: Termi-
nus duorum mensium computandusne est
à die usurpationis?

Clement. V. in hac Clement. Religiosos,
qui sibi novalia, hoc est agros, quorum
cultura memoria non extat aut alias decimas
Ecclesiis debitas appropriare, vel usurpare
præsumperint: vel suis familiaribus, pastori-
bus, aut colonis decimarum solutionem
non permiserint, aut prohibuerint, ab officio,
& beneficio suspendit. Quod si Religiosi
administrationes vel beneficia non habue-
rint, excommunicationi subiacit. Porro,
ut huic Censuræ sit locus, non sufficit
Z 3 appro

634
Quæstio
statu.

635
Incurrunt.

636
Non incur-
runt.

637
Hoc longe
probabilius.

638
Quæstio
statu.

appropriare, vel usurpare decimas, sed infu-
per requiritur, ut infra duos menses damnifi-
catis Ecclesiis emenda non fiat Quæstio igitur
est, num terminus duorum mensium compu-
tandus sit à die usurpationis, vel appropriatio-
nis decimarum an à requisitionis die?

639 *A die usur-*
pationis me-
ses compu-
tandi. Non à die requisitionis, sed à die usurpationis. Quia admonitio non coniungitur usurpationi, sed solum non permissioni, seu prohibitioni. Sic Sayr. libr. 3. thesau. capit. 34. numer. 24. Bonacin. hic, disputation. 2. question. 8. punct. 12. num. 5.

640 *Nō compu-*
tandi à die
usurpationis. A die requisitionis, non à die usurpationis computandi sunt. Quia illa verba, *Post monitionem* posita in principio clausulæ ad omnia in ea clausula cōtenta referuntur. Neque est vlla ratio, ob quam potius non permissioni, seu prohibitioni annectatur, quam usurpationi: cum tam non prohibitio, quam usurpationis sub eadem periodo contineatur. Ita Glos. ad hanc Clement. 8. Duos menses. Cardin. ibi, num. 24. Alterius de suspens. disputation. 17. capit. 2. vers. 6. Suar. de Censur. disputation. 31. section. 6. numer. 9.

641 *Hoc teneo,*
& expono. Profecto omnes conveniunt in prohibitione, seu non permissione solutionis decimarum feris, familiaribus, colonis, vel pastoribus facta, computandum esse tempus duorum mensium à die, quo sunt Religiosi illi à parte requisiti, ut à præfato Pontifice decum est, ut constat ex illis verbis: *Nisi post requisitionem per eos, quorum intererit, super hoc factam, à promissis destiterint infra mensem.* At quoad appropriationem, vel usurpationem decimarum probabilius existimo, computandum esse illud tempus ab eodem die requisitionis, vel admonitionis. Nam cū hæc explicatio legē penalem restringat, sustinenda est, alia vero, quæ illam ampliat, repellenda.

DVBIVM CLVI.

De quæstidā
falsam do-
ctrinā circa
Eucharistie
receptionē
proferenti-
bus.

Decretum Tridentini ses. 13. can. 11. ligat-
ne existentes in Anglia, aliisque par-
tibus, ubi Concilium non est rece-
ptum?

642 *Scitis quæ-*
sitionis. Excommunicationem fert Tridentinum
inimici contra eos, qui præsumperint prædi-
care, vel pertinaciter asserere, vel publicè dis-
putando defendere, non esse necessarium iis,
quos conscientia peccati lethalis grauat, habi-
ta confessoris copia, prætermittere Sacramen-
talem Confessionem Communioni recipien-
dæ. Dubitatur, num hoc decretum liget exi-
stentes in Anglia, aliisque partibus, ubi Con-
cilium receptum non est?

643 *Ligat qui-*
dem. Ligat equidem. Quia hoc decretum conti-
net doctrinam ad fidem pertinentem, Sic Suar.
disputat. 23. section. 7. numer. 5. Filliuc. tractat. 14.
num. 84.

644 *Non ligat.* Non ligat. Quia decreta penalia, & præce-
ptiva non ligant existentes in eis Prouinciis,
ubi Concilium publicatum, ac receptum non
est. Ita Bonacin. *tom. tertio de Censur. in par-*

tic. disputatione secunda questione secunda punct. 14. sine. Castro Palao de cens. disput. 3. punct. 36. num. 2.

Ego autem secundum rationem, qua Suarius, 645
& Filiucius nituntur non est dubium, omnes
comprehendere: cū ea, quæ ad fidē pertinet, sunt placitum.
omnibus cōmunia. At quatenus transgressori-
bus huius decreti penam excommunicationis
imponitur, existimo eos non comprehendere,
re, ob secundæ sententiæ fundamentum. Om-
nes igitur ubique terrarum tenentur hoc sen-
tire & obseruare, quod Concilium præscribit,
sed solummodo excommunicationem incurret
transgressores iis in terris, ubi Concilium fue-
rit receptum.

DVBIVM CLVII.

An excommunicationem latam à Triden-
tino ses. 25. c. 18. aduersus cogentes se-
minam ad Religiosam vitam, Reges, ac
Regine incurrant?

Incurrunt plane. Quia Concilium vniuersas 646
ac singulas cuiuscumque qualitatis, & con-
ditionis fuerint, tam Clericos quam laicos,
seculares, quā Regulares, atque etiam qualibet
dignitate fulgētes excommunicationi subiicit. At
sub hisce verbis omnes nemine dempto com-
prehenduntur: Ergo Reges, & Regine.
Sic Suarius disputatione vigesima tertia ses. 7.
num. 8.

Minime incurrant. Quia oportebat horum 647
expressam fieri mentionem iuxta ipsum Tri-
dent. ses. 22. cap. 11. Ita Sanchez libro quarto
Decalog. capit. 4. numer. 2. Bonacin. disputation. 2.
ques. 2. punct. 2. num. 14. Palao disput. 3. punct. 36.
num. 8.

Hæc mihi magis placet opinio. Næc enim 648
Ecclesia assolet Reges in decretis communibus
penam continentibus, nisi facta speciali men-
tione, comprehendere.

DVBIVM CLVIII.

Hoc Tridentini decretum comprehenditne
parentes famina illius, quæ ad
Religionem cogitur?

Non comprehendit. Quia non est verisimi- 649
le, Pontificem hos excommunicatione pu-
niri ob coactionem quæ in commodum filia-
rum censenda est fieri, cum ipsi parentibus
iure naturali competat vitæ, salutis, & inco-
lunitati consulere, à qua obligatione non
sunt censendi deficere. Sic nonnulli Docto-
res, quos tacito nomine refert Azor. parte se-
cunda libro secundo capit. 22. question. 15. quæ
ipse assentire videtur Barbosa in remis. Concilii.
cap. 19.

Comprehendit quidem. Quia hæc excommu- 650
nicatio non tam lata est in puellarum fa-
uorem, quam in libertatem Religionis,
quæ

Secl. II. De Excommunicat. Dubia. 263

quæ potius à parentibus, quam ab aliis lædi potest. Ita Palao de Censur. disputatione tertia, puncto trigésimo sexto, numero octavo, asserens hanc sententiam communiter ab omnibus Doctoribus edoceri.

651
Ego subscribo iudicans parentem qui ad Regularem vitam filias cogit non tam earum vitæ salutis, & incolumitati consulere: quam earum non semel exitium æternum procurare.

DUBIUM CLIX.

Qui cogit feminam Monasterium ingredi, non ut ibi proficiatur, sed ut educetur, & de statu assumendo deliberet, afficiturne hac excommunicatione?

652
Sic, præstandam esse coactionem, vel ad ingrediendum Monasterium, vel ad suscipiendum habitum cuiuscunque Religionis, vel ad professionem emittendam. Ex quibus textus verbis controversia est inter Doctores, an si quis cogat feminam Monasterium ingredi, non ut ibi proficiatur, sed ut educetur, & de statu assumendo deliberet, hac Censura afficiatur?

653
Non afficitur. Quia Concilium in hoc decreto libertati status Religiosi consulere intendit, qui finis non læditur, cum femina non ad Religiosum statum assumendum cogitur. Sic Manuel. tomo secundo, summa capite octavo, conclusionem quinta, numero decimo. Bonacina de Censur. in particul. disputatione secunda, questione secunda, puncto secundo, numero sexto.

654
Afficitur plane. Quia Concilium disjunctive loquitur de ingressu, de susceptione habitus, & de professione. At cogens feminam Monasterium ingredi, ut ibi educetur, etsi habitum non suscipiat, nec professionem emittat, vere cogit ad Monasterij ingressum. Ergo hac Censura afficitur. Ita Nauarr. libro quinto, Consil. titul. de sentent. excommunicat. consil. 56. per totum. Quatius tomo quinto, disputatione vigesima tertia, sectione septima, numero nono. Zerola praxi Episcop. parte secunda, verbo Moniales, versicul. decim. tert. Barbosa in remis. Concil. hic, & de potestat. Episcop. parte tertia, allegatione quinquagesima, numero 174.

655
Hanc sententiam, quam veram esse puto, tempero cum Sancio libro quarto, Decalogi capit. sentent. parte quarto, numero duodecimo. Ut intelligatur de ingressu in Monasterium animo principali, ut postmodum femina habitum induat. Quia coactio ad ingressum sub ea intentione præstita status Religiosi obest li. bertati, secus vero si is animus absit.

* *

DUBIUM CLX.

Sub Gregorij XIII. constitutione prohibente, ne Clerici taurorum agitationi intersint, includunturne Religiosi, qui nullo Ordine sunt insigniti?

656
Includuntur. Quia quilibet Religiosus, Clericus Regularis nuncupatur. Et quia Clementis VIII. in suo decreto die 13. Januarii anno 1596. edito ad instantiam Philippi II. Hispaniarum Regis (ubi aufert omnes excommunicationes in litteris Pij V. & Gregorij XIII. contentas, quoad omnes in illis expressos in Regnis Hispaniarum duntaxat) excipit Monachos, & Fratres Mendicantes, ceterosque cuiuscunque Ordinis, & instituti Regularis. In qua quidem exceptione non usus fuit nomine Clerici, sed absolute dixit, Monachis, & Fratribus Mendicantibus, ceterisque cuiuscunque Ordinis, & instituti Regularibus exceptis. At sub nomine Monachi, Fratris, & Regularis continetur Religiosus, etsi nullo ordine insignitus sit. Sic Manuel tomo tertio, questionum Regularium, questione sexagesima octava, articulo secundo, Nauarra libro secundo, de restitut. capite tertio, numero 306. Bonacina hic, disputatione 2. questione 4. puncto 7. numero 7. & alii.

657
Non includuntur. Quia textus prohibitionem indicens, nomine Clericorum Regularium usus est. At licet in decreto favorabili sub nomine Clerici comprehenduntur Religiosi, non tamen in decreto pœnali, & odioso, quod debet restringi. Ita Villalob. tractat. 12. difficult. 20. numer. 16. Palao de Censur. disputat. 3. punct. 37. numer. 22.

658
Cum his opinor. Nam si Pontifex vellet omnes Regulares comprehendere, ut quid illam particulam Clerici addidit? Apertius enim suam intentionem exprimeret, illa dictione ommissa, & solum scribens, Regulares. Nec obesse video Clementis VIII. decretum. Quia illud non inducit novam obligationem, sed quæ lata erat constitutione Pij, & Gregorij aduersus Religiosos suo in robore reliquit.

DUBIUM CLXI.

Extra Hispaniarum Regna an interdicta sit assistentia taurorum agitationi beneficiario cuiuslibet, etiam si exiguos reditus habeat?

659
Constat ex Bulla Pij V. edita Kalend. Nouemb. anno 1567. quæ incipit, De salute gregis, & ex Bulla Gregorij XIII. edita die 25. Augusti anno 1575. Bullam Pij temperante, omnes, & singulos, qui beneficium Ecclesiasticum habuerint, vel sacris fuerint initiati, assistentiam agitationi taurorum prohiberi sub excommunicationis pœna. Quæstio vero an sufficiat beneficium quodlibet

Z 4 bet

bet habere, etiam si exiguos reddat fructus?

660 *Nō sufficit.* Non sufficit. Quia huiusmodi beneficium, quasi non esset beneficium reputatur. Sic Aui-
la de Censur. parte secunda, capite quinta, dis-
putatione prima, dubio quarto, conclusione
septima.

661 *Sufficit plane.* Sufficit plane. Quia beneficium exiguum
redditum verum beneficium est. Et licet suffi-
ciens non sit ad inducendam obligationem
pensum horarum singulis diebus recitandi:
non inde inferri potest, insufficiens esse ad
obligandum, ne his spectaculis beneficiarius
assistat. Quia recitatio Horarum est beneficia-
rij munus, ob cuius exercitium ex fructibus
beneficij alitur: beneficium enim datur propter
officium. Si igitur beneficij fructus exigui sint,
scilicet, ad beneficium alendum insufficien-

tes: insufficiens etiam erit beneficium ad obli-
gandum ad continuam Horarum recitatio-
nem. Quæ ratio nullatenus procedit in
prohibitione assistendi hisce spectaculis,
quæ solum ob indecentiam status Cleri-
calis indicitur. Ita Bonacina hic, disputatio-
ne secunda, questione quarta, puncto septi-
mo, numero quinto, Palao de Censur. dis-
putat. 3, punct. 37, num. 22.

Hoc verius esse crediderim. Nam quodlibet
beneficium quantumvis exiguum, sufficit, ut
beneficiarius fori privilegio gaudeat, ut omnes
futura: ergo etiam sufficiens erit, ut benefi-
ciarius spectaculis indecentibus priuatur. Quia
utrumque, scilicet, privilegium, & prohibitio
ob eandem causam, nempe ob decentiam Cle-
ricalis status indicitur.

